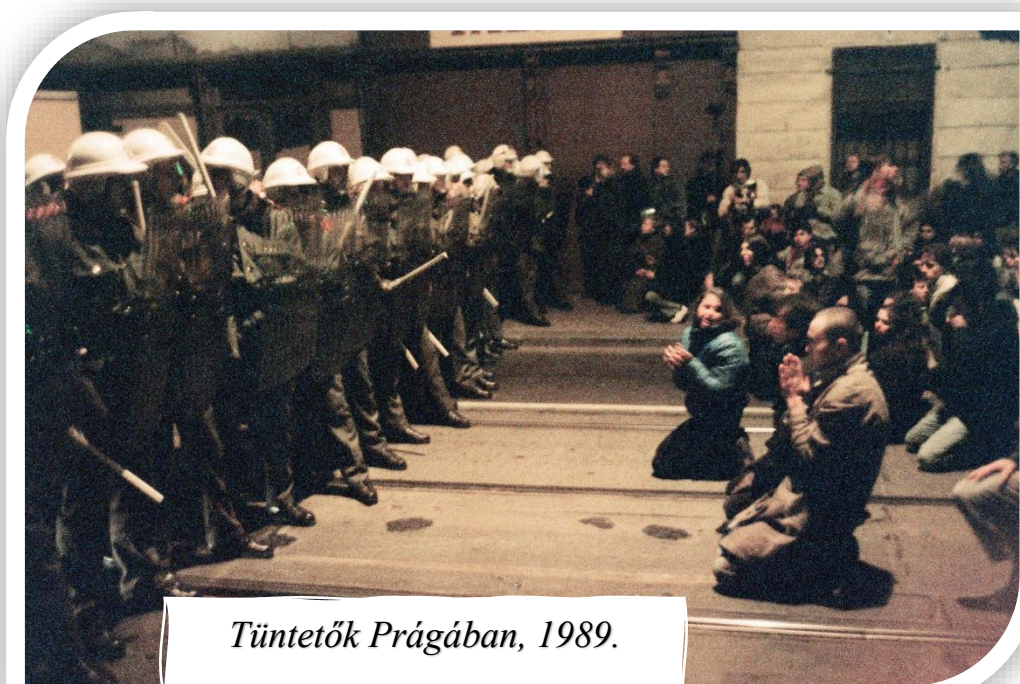

POZSONY-EXPRESSZ: SZLOVÁKIA ÚTJA AZ EU-S CSATLAKOZÁSIG

Az egykori keleti blokk országai nehéz, hosszú utat jártak be, mire ismét otthonra leltek az európai országok családjában. Bár sok szempontból útjuk azonos volt, talán egyikük sem járt be olyan éles kanyarokkal tarkított pályát, mint Szlovákia. Hogy megértsük hova jutottunk, látnunk kell a mögöttünk hagyott utat is.

1989-ben viharos viszonyok uralkodtak Prágában: nem véletlenül. Európa és a világ szó szerint izzott. A Szovjetunió erőtlennül vette utolsó lélegzeteit, a szocialista tömb a válságok súlya alatt összeroskadni látszott, és darabokra tört. A berlini fallal együtt leomlott a „lenini-álom” beteljesülése is. Csehszlovákiában a Václav Havel vezette, demokratikus reformokat követelő tízezres tüntetések már október 28-án megindultak, és bár Gustav Husák rezsimje erővel próbált ellenállni a változás szelének, akciói ellentétes hatást váltottak ki; november 24-én már 750000-en tiltakoztak a Vencel-téren. A kommunista párt a nyugatias demokráciára, a szabadságra éhező tömegek súlya alatt összeroppant, s még november vége előtt lemondott a teljes pártvezetés. A forradalom *bársonyos* volt, és célját várakozást felülmúlóan elérte: Csehszlovákia lerázta magáról a szocialista láncot.

Tüntető Prágában, 1989.

A hajdani szocialista államok remélték, hogy hamarosan kivehetik a részüket a nyugat-európai jólétből, ám a remény és a hirtelen jött szabadság öröme csalóka volt: a szép, új világ szabályaira való áttérés súlyos nehézségekkel járt. Hatalmas tömegek életét forgatta fel a teljes politikai és gazdasági átállás, emberek milliói veszítették el munkájukat, az egekbe ugrott az

infláció, az emberek megtakarításai szinte elpárologtak. Már 1990-től kitűnt, hogy Szlovákia jobban ki volt téve a szocialista iparnak, mint Csehország, mélyebben érintette a nyugatias piacgazdaságra való átállás. Az áttérés okozta nehézségek felerősítették a Csehszlovákián belüli nacionalista, populista hangokat, s így a cseh és szlovák részek közötti etnikai feszültségeket. 1992-ben a parlamentbe jutó, egyaránt nacionalista irányvonalat képviselő Václav Klaus vezette cseh, és Vladimír Mečiar vezette szlovák pártok politikája a két országrész gyors szakításához vezetett, még augusztusban megállapodás született a szövetségi állam különválásáról. 1993. január 1-én hivatalosan megalakult az egymástól független Csehország és Szlovákia.

A „tiszta demokrácia” gyakorlata a kezdeti években nehéznek bizonyult, hisz a kommunista érárt is átható korrupció érzékelhetően átszivárgott a fiatal közép- és kelet-európai demokráciákba. A korrupció nagymértékben átjárta a friss szlovák államot is. Az 1993-tól hatalmon lévő Mečiar kormány alatt számtalan összefonódás keletkezett az alvilág és a titkosszolgálatok között, az államapparátust gondosan kiválogatott állampárti káderekkel töltötték fel. Mečiar felismerve az általános társadalmi lehangoltságot, a tömegmédián keresztül könnyedén jelölt ki bűnbakokat, s idegenellenes, nacionalista retorikájával olajozottan manőverezett az identitását kereső szlovák társadalom csatornáit közt. Félautoriter rezsimjének bevett módszerévé vált a politikai ellenfelek megfélemlítése, sakkban tartása, ennek egy eklatáns példája volt az, amikor a Mečiar-adminisztráció ellenségeként fellépő Michal Kováč

köztársasági elnök fiát elrabolták a titkosszolgálatok, a rablásról valló tiszt pedig zavaros körülmények közt autóbalesetet szenvedett. Bár Mečiar és pártja baloldalinak tartotta magát, Szlovákia jövőjét a nacionalista protekcionizmusban látta, s emiatt csak mérsékelt érdeklődést mutatott a Nyugat felé nyitáshoz, így a NATO-hoz és EU-hoz való csatlakozáshoz. Végül Mečiar kormányzatát 1998-ban sikerült megdöntenie egy, a kormánypárt ellen megszerveződött nagykoalíciónak – mely többnyire az ellenzéket alkotó, középre szorult jobboldaliakból állt –, Mikuláš Dzurinda vezetésével.

Mečiar búcsúzik a televízióban a nemzettől, 1998.

Dzurinda kormányát egyöntetűen a Mečiar által leértékelt teljes nyugati integráció célja kovácsolta össze. Erőfeszítéseik révén Szlovákia hamarosan a nyugati világ szemében a felzárkózó közép- kelet-európai országok mintaállamává vált. Gazdasági reformok tömkelegét hozták meg az államháztartás stabilizálása érdekében: a bankszektor javarésze külföldi kézbe került, 19%-os, egykulcsos személyi jövedelemadót és áruforgalmi adót vezettek be; megreformálták a munkajogot, megnyitották a piac kapuit az egészségügy előtt, felemelték a nyugdíjkorhatárt, megnyirbálták a szakszervezetek jogait. A neoliberais gazdasági reformok következtében „beindult a gazdaság motorja”, az infláció szarvát letörték, a munkanélküliek aránya rohamosan csökkent, és folyamatosan áramlott az országba a külföldi tőke. Ám a reformokkal folytonossá váltak a szakszervezeti demonstrációk, a nyugdíjasok és az alacsony képzettségűek nehéz helyzetbe kerültek, sőt 2004-ben vidéki településeken éhséglázadások törtek ki. 2000-ben már belekezdtek az EU-val a csatlakozási tárgyalásokba, 2004-ben pedig

mind a NATO, mind az EU hivatalos tagjaivá váltak, mi több, hamarosan csatlakoztak az eurózónához is. 2006-ban a Dzurinda kormány helyét ismét a baloldal vette át a Robert Fico vezette SMER-rel.

A Mečiar megdöntő koalíció, 1998. Balról-jobbra: Rudolf Schuster, Mikuláš Dzurinda, Jozef Migaš, Bugár Béla

A nyugati nyitás meghozta gyümölcsét: az uniós forrásokból munkahelyeket teremtettek, 1050 iskola felújítására került sor, az életminőség vitathatatlanul javult; *Szlovákia a fejlődés útjára lépett.*

Szöveges források:

- Ian Kershaw: *Európa globális története (1950-2017)* – 9. fejezet: *A nép hatalma*, 10. fejezet: *Új kezdetek*
- Prekambrium: *A 20. század történelme – Csehszlovákia*;
<https://www.youtube.com/watch?v=EjwrBvrzEpc>
- Körkép.sk: *Tizenhárom éve lépett be Szlovákia az Európai Unióba*;
<https://korkep.sk/cikkek/belfold/2017/05/01/tizenharom-eve-lepett-be-szlovakia-az-europai-unioba/>
- Hírek.sk: *Szlovákia 13 évvel ezelőtt lépett be az Európai Unióba*;
<https://www.hirek.sk/belfold/szlovakia-13-evvel-ezelott-lepett-be-az-europai-unioba>

- Pravda: *Európa feketelyukától a második esélyig;*
<https://zurnal.pravda.sk/spolocnost/clanok/485472-od-ciernej-diery-na-mape-europy-k-druhej-sanci/>

Képforrások:

- Tüntetők Prágában, 1989.: *EUROPRESS/LUBOMIR KOTEK/AFP;*
<https://moszkvater.com/a-barsonyos-forradalom/>
- Ünneplő szlovákok Pozsonyban, 1993. január 1.: *TASR ARCHIVE;*
<https://spectator.sme.sk/c/20719286/in-1993-did-slovaks-overestimate-the-change-to-come.html>
- Mečiar búcsúzik a televízióban a nemzettől, 1998.: *TASR, Vladimir Benko;*
<https://spravy.pravda.sk/domace/clanok/634981-byvaly-trojnasobny-premier-vladimir-meciar-ma-80-rokov/>
- A Mečiar megdöntő koalíció, 1998.: *TASR ARCHIVE;*
<https://zurnal.pravda.sk/spolocnost/clanok/485472-od-ciernej-diery-na-mape-europy-k-druhej-sanci/>